После постизања првих договора о слободи кретања и матичним књигама шефови београдског и приштинског тима Борислав Стефановић и Едита Тахири су најавили да су се начелно сложили о признавању универзитетских и школских диплома и да ће споразум о томе највероватније бити постигнут током наредне рунде дијалога, крајем јула.

Начелан договор обухвата сертификацију диплома коју би спроводила нека међународна организација или академска институција треће стране о којој се Београд и Приштина договоре.

Српски предлог је да дипломе нострификују неки универзитети у региону, а Стефановић је конкретно поменуо Универзитет у Подгорици, после чега би институције Србије признале нострификацију, а не дипломе. Предлог приштинске стране је да дипломе нострификује нека међународна организација.

Шефица приштинског тима била је опширнија у откривању детаља око решавања овог питања: „Листу међународних институција испоставиће представник ЕУ у дијалогу Роберт Купер током следеће рунде преговора у Бриселу. Зато нас је замолио да будемо стрпљиви, али очекујем да ћемо у шестој рунди имати и овај споразум. Важно је да се обе стране сложе која би институција водила тај посао”.

Стефановић је најавио да ће споразум о признавању диплома, односно нострификација

бити двостран процес. Међутим, државни секретар у Министарству за КиМ Оливер Ивановић сматра да од тог споразума Срби неће имати никакве користи и да се тај споразум може сматрати само гестом добре воље Београда. Он сматра да би због важности постигнутих споразума, поред владе, они требало да се нађу и у скупштини.

„Нико од Срба, или да будем прецизан можда само незнатан број њих има намеру да се са нашим дипломама запосли у институцијама у Приштини", сматра Ивановић и објашњава да је то првенствено био захтев Албанаца са југа Србије и да је Влада Србије уважавајући њихове ставове прихватила да се та тема стави на дневни ред дијалога Београда и Приштине.

Професор на Факултету политичких наука Предраг Симић верује да споразум о признавању диплома неће изаћи изван уставних оквира Србије, али да је још увек нејасно на који начин ће се нострификовати дипломе које се стичу на Косову.

„Ипак, то није питање које је у овом тренутку приоритетно, јер има много питања која су важнија, попут мобилне телефоније и струје", каже Симић и додаје да је стављањем ове теме Београд у сваком случају показао добру вољу.

Иако не делује компликовано признање диплома отвара и многа тешка питања, попут онога како ће се третирати школски документи илегалних нерегистрованих школа и факултета који су постојали на КиМ од 1991. до 1999, а које власти самопроглашене косовске државе признају.

Осим тога Едита Тахири је већ најавила да ће овај споразум „решити и неке контрадикторности у вези са универзитетом у северном делу Косовске Митровице", који је делује у оквиру Београдског универзитета, о чему се Стефановић није изјашњавао.

Неподељено је мишљење да ће највише користи од најављеног споразума имати Албанци из Прешева и Бујановца, а председник Партије за демократско деловање Риза Халими је оценио да се постизањем споразума о слободи кретања, матичним књигама и признавању диплома „завршава гетоизација Албанаца у прешевској долини до које је дошло после 1999. године и да ови споразуми омогућавају много слободније везе са Косовом".

На овом питању представници Албанаца са југа уже Србије инсистирају већ неколико година, пошто се, према њиховим подацима, сваке године из Прешева и Бујановца на универзитет у Приштини уписује од 160 до 200 студената.

Још 2008. године председник бујановачке општине Шаип Камбери је од премијера Албаније Салија Берише тражио да ангажује дипломатска средства за решавање проблема поводом непризнавања Унмикових диплома са Косова.

Камбери је тада изјављивао да ће они бити принуђени „да реагују жестоко” ако не буде договора са Министарством просвете Србије, док је министар Жарко Обрадовић тада остао непоколебљив узвративши да је „то одлука Владе Србије за коју постоји пуно разлога”.

У то време, почетком септембра 2008. године, Халими је обавестио јавност да се тим поводом обратио српском премијеру Мирку Цветковићу, ОЕБС-у и амбасадама које су, како је рекао, биле укључене у политички процес на југу Србије. Халими је тада рекао „ако овако остане, биће огромних проблема и то ће бити почетак дестабилизације ситуације”.

Могућност да дипломе албанског Приштинског универзитета буду признате у Србији није наишла на позитивну реакцију у академској јавности, пре свега због различитог наставног процеса и квалитета знања. Професори нису сигурни ни како би у пракси изгледао тај процес и да ли би га спроводили факултети кроз нострификацију школских сведочанстава или комисија за акредитацију РС.

Декан београдског Правног факултета професор др Мирко Васиљевић казао је да Србија сигурно неће добити никакав квалитет овим потезом, али да жели да верује у кредибилитет институција које ће евентуално проверавати дипломе. На наше питање како ће да се мери квалитет знања који стиже са Приштинског универзитета, др Васиљевић одговара:

– Уставноправно Космет је део Србије и да би универзитетске дипломе са Космета биле

равноправне са дипломама осталих универзитета у Србији, оне морају проћи исту верификацију и лиценцирање као што смо прошли сви ми и онда формалноправно не бисмо могли да негирамо њихову валидност – објашњава декан Васиљевић.

Он је, међутим, додао да сумња у квалитет високошколских диплома и знања која се практикују у наставном процесу на Космету.

– То је моје мишљење, али је и јавно уверење да је квалитет рада на Приштинском универзитету далеко испод нивоа који практикују универзитети у Србији. Дакле, овај универзитет би морао да прође нашу процедуру или евентуалну верификацију неких међународно признатих акредитационих тела која би била обострано призната. Без тога, ове дипломе не би смеле да буду у истом рангу са осталим дипломама из Србије. Ја лично не верујем да могу да прођу кроз наше стандарде – истиче професор Васиљевић.

Председница Комисије за акредитацију и проверу квалитета професор др Вера Вујчић, међутим, каже да уколико би се дипломе признале међудржавним споразумом, то онда не би био посао за ово тело, већ да то спада у домен нострификације школских сведочанстава стечених у иностранству, коју раде факултети, односно универзитети и министарство.

– Ми смо задужени за добијање дозволе за рад на територији Републике Србије. Покрили смо територију северног Косова, обрадили смо све високошколске установе које су нам се пријавиле, неки су добили акредитацију, неки су упозорени, али све су то програми на српском језику. Албанске програме нисмо имали, није нам се пријавио за акредитацију нико јужно од Ибра, али уколико бисмо имали такве случајеве, наравно да их не би одбили – каже др Вујчић.

Др Милета Поскурица, професор Универзитета у Крагујевцу и члан скупштинског Одбора за просвету, мишљења је да у посао признавања диплома треба ући крајње опрезно.

– Код нас није уставно могуће да се призна диплома Приштинског универзитета који припада такозваној републици Косово и ниједно министарство нема право да то говори, чак и да постоји апсолутна усаглашеност програма, што никада неће бити. Ми смо имали

одређених проблема и са три општине у којима су се школовали људи са Приштинског универзитета и те дипломе држава није признавала и мислим да тако треба и да остане. Један такав капитулантски чин би довео до наредног потеза који би можда досезао и до коначног признања републике Косова и мислим да држава у то не треба да улази – истиче др Поскурица.

Он указује на чињеницу да ми мало знамо и о ефектима примене Болоњског процеса код нас, који смо такође брзоплето реализовали, нарочито јер нам то није била обавеза.

– Ми нисмо у стању да утврдимо ни колико је Медицински факултет у Крагујевцу ефикаснији од оног у Београду и Нишу, упркос свим унутрашњим и спољашњим мерилима и критеријумима, тако да је јако тешко коментарисати планове и програме и начин школовања на Приштинском универзитету у које нисмо никада имали увид. То је увек било шкакљиво, чак и у времену када смо били јединствена Србија и Југославија... Имамо врло мало познатих ствари и онда је спекулативно улазити у таква признања – став је професора Поскурице.

Још је рано процењивати шта и колико ко добија од дијалога Београда и Приштине, изјавио је у интервјуу Фонету приштински аналитичар Азем Власи и констатовао да су први резултати договора веома скромни. „Не зна се суштина њихове садржине, осим што се каже да ће грађани моћи слободније да путују. Треба постићи неку конкретну корист за грађане Косова, јер за разлику од њих грађани Србије имају неке повољности", оценио је Власи.

Грађани Србије са својим документима путују на Косово, роба из Србије улази на косовско тржиште са српским документима, подсетио је Власи, који сматра да би „требало постићи један ниво реципроцитета и равноправности". „Значај овог дијалога за сада треба ценити по политичком ефекту, јер Србија, улазећи у овај дијалог, има корист што је направила један корак ка Европској унији", указао је Власи.

Судбина и резултати дијалога зависиће од понашања Србије, нагласио је Власи, јер док се Србија овако понаша и „резултате своје политике цени по томе колико штете прави Косову, на тај начин спутава дијалог".

Власи напомиње да у ЕУ нема ниједне земље која има проблеме са неком другом када је реч о територијалном уређењу.

Он предвиђа да ће Србија доћи у фазу када неће моћи у ЕУ са „ригидним” ставом, реториком и политиком коју има према Косову.

Говорећи о могућности поделе или размене територија, Власи је изричито поручио да нема ништа од таквих предлога, нити је тако нешто могуће. „Знају добро и Дачић и други политичари да од тога нема ништа. То је једна беспотребна реторика која има за циљ да ствара утисак да је питање Косова нерешено, да стално има неке нове идеје, а све у циљу да статус Косова није решен”, објаснио је Власи.

Он је рекао да су Срби и Албанци прошли кроз велике муке од 1989. године и упозорио да ћемо „срљати у нови рат, уколико се поново вратимо на границе и поделе, а среће од тога нема”.

Власи очекује да ће се повећати број земаља које ће признати косовску независност, нарочито оних које су чланице Арапске лиге. „Није далеко време када ћемо постићи број да је више од 90 земаља признало независност Косова. Тада бисмо постали чланица Уједињених нација, а затим обезбедили приступ осталим међународним асоцијацијама и организацијама”, изјавио је Власи.

Према Власијевим речима, ако је Косово држава, онда је сва културна баштина, џамије, цркве, манастири на том простору, културна баштина Косова које преузима бригу за њихову заштиту. „Не може на Косову да постоји културна баштина Србије. Ангажовање Србије да се то третира као српска културна баштина заправо је на линији генералне политике Србије да се оспори државност Косова”, констатовао је Власи.

(Политика)